

ČESKÁ LITERATURA

1. POLOVINY 20. STOLETÍ

Historické souvislosti

- **28. 10. 1918** – vznik **Československa** (připojeno Těšínsko, jižní Slovensko, Podkarpatská Rus → národnostní menšiny tvoří třetinu obyvatel)
- **28. 10. 1918 – 29. 9. 1938** = **tzv. první republika** – demokratický systém, vysoká kulturní úroveň, zahraniční politika orientovaná na západní mocnosti
- prvním prezidentem Tomáš Garrigue Masaryk
- **30. léta** – hospodářská krize i v Československu → posiluje komunistická strana a Sudetoněmecká strana
- **30. 9. 1938** podepsána **mnichovská dohoda** → ztráta pohraničních oblastí → období **druhé republiky** (ztráta demokracie, hospodářské problémy) → **od 15. 3. 1939** pak **Protektorát Čechy a Morava**

Literatura této doby

- hovoříme o avantgardě → 1. třetina 20. stol., snaha odlišit se od předešlé generace spisovatelů
- reakce na 1. světovou válku
- umělecká svoboda – nová nakladatelství, časopisy
- proletářská poezie, poetismus, surrealismus, existenciální poezie, legionářská literatura, katolický proud, levicová literatura, imaginativní literatura, psychologická próza, demokratický proud v české literatuře

Skupina Devětsil

- vznik roku 1920, sdružení levicových avantgardních umělců
- název vymysleli bratři Čapkové
- zde zrod proletářského umění
- hlavními iniciátory **Vladislav Vančura** a **Karel Teige**
- smyslem pořádat recitace, divadelní představení, vydávat almanachy → vše se zdůrazněním kolektivního přístupu ke světu
- spisovatelé: *F. Halas, K. Biebl, J. Wolker, J. Seifert, V. Nezval, V. Vančura*
- malíři: *Toyen, J. Štyrský*
- architekti a divadelníci: *J. Honzl, J. Frejka, V + W, J. Ježek, E. F. Burian*
- po třech letech se mění orientace skupiny – staví se proti ideologické poezii → vzniká ryze český směr **poetismus**
- někteří autoři proto Devětsil opouštějí

Proletářská poezie

- vznik ve 20. letech jako reakce na sociální bídu a důsledky 1. světové války
- zobrazovala třídní protiklady, cílem byla sociální spravedlnost, zdůrazňovala úlohu dělníků
- hlavním teoretikem **S. K. Neumann**, dále **J. Wolker, J. Hora, J. Hořejší**
- proletářská poezie vycházela v časopisech **Kmen, Červen, Revue Devětsilu**
- **hlavní principy proletářské poezie** sepsal Jiří Wolker ve stati **Proletářské umění**:
  - revolučnost = víra v možnost sociálně spravedlivého uspořádání světa revolucí
  - třídnost = obhajoba zájmů dělnické třídy
  - kolektivismus = individuální vědomí podřízeno kolektivnímu
  - politická angažovanost = ideovou inspirací marxistická filozofie

Jiří Wolker (1900–1924)

- rodák z Prostějova, dětství trávil také u prarodičů na Svatém Kopečku u Olomouce
- po gymnáziu studoval práva v Praze, navštěvoval přednášky F. X. Šaldy
- během studií onemocněl tuberkulózou, které podlehl
- jeho dílo často předmětem diskusí (článek *Dosti Wolker!*)
- na jeho počest recitační festival Wolkerův Prostějov

Host do domu

- prvotina
- líčí krásu obyčejných věcí, pokora, láska, radost ze života (básně *Poštovní schránka, Pokora*)

Svatý kopeček

- autobiografická polytematická báseň, vliv G. Apollinaira

Těžká hodina

- sbírka proletářské poezie, sociální balady (*Balada o snu, Balada o nenarozeném dítěti* atd.)

O milionáři, který ukradl slunce

- moderní sociální pohádka = vystupují obyčejní lidé, příběhy z autorovy současnosti, prvky proletářské literatury
- autorem dalších pohádek

Josef Hora (1891–1945)

- básník, prozaik, literární kritik, překladatel z ruštiny a němčiny, novinář

Sbírky proletářské poezie

Pracující den

- sbírka (báseň *Dělnická madona*)

Srdce a vřava světa

Bouřlivé jaro

- vyjadřuje představu spravedlivé společnosti, novým hrdinou doby dělník